

2. Національна академія аграрних наук України. Пошук альтернативних видів палива та шляхів зменшення залежності агропромислового виробництва від газу та нафтопродуктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sugarbeet.gov.ua/news-18>
3. Кизюн Г.О. Особливості застосування біоетанолу в Україні / Г.О. Кизюн, О.С. Міщенко, О.М. Толстопятов // Цукор України. – 2012. – № 9(81). – С. 35-36.
4. Калетнік Г.М. Економічна ефективність виробництва та використання біоетанолу в Україні / Г.М. Калетнік, С.Т. Олійнічук, О.П. Скорук. – Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – №1 (56). – С. 3-5.
5. Янчевський В.М. Спиртова галузь: проблеми вітчизняної технології / В.М. Янчевський, С.Т. Олійнічук // Харчова і переробна промисловість. – 1999. – № 3. – С. 19-20.
6. Ярчук М.М. Інформація про підсумки роботи НАЦУ “Укрцукор” в 2012 році [Електронний ресурс] / Ярчук М.М. – Режим доступу: <http://sugarconf.com/custom/files/ua>
7. Хомічак Л.М. Основні принципи комплексної технології переробки цукрових буряків на цукор та біопаливо / Л.М. Хомічак / Шляхи диверсифікації виробництва продукції на цукрових заводах України: Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції цукровиків України. – К.: НУХТ, 2013. – С. 78–82.
8. Ткаченко Н.М. Цукрова промисловість України: минуле і сучасне, шляхи відновлення галузі / Н.М. Ткаченко, І.Й. Кравченко // Цукор України. – 2014. – № 4(100), – С. 24–28.

References

1. Skoruk, O.P. and Zubar, I.V. (2014), “Priority areas of bioethanol production in Ukraine”, *Ekonomika APK*, no. 2, pp. 36-39.
2. National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (2014), “Search of alternative types of fuel and ways to reduce dependence of agro industrial production from of gas and petroleum”, available at: <http://sugarbeet.gov.ua/news-18> (access date September 10, 2014)
3. Kyziun, H.O., Mishchenko, O.S. and Tolstopiatov, O.M. (2012), “Features the application of bioethanol in Ukraine”, *Tsukor Ukrayiny*, no. 9(81), pp. 35-36.
4. Kaletnik, H.M., Oliinichuk, S.T., Skoruk O.P. (2012), “The economic efficiency of bioethanol production and use in Ukraine”, *Zbirnyk naukovykh prats VNAU*, no. 1(56), pp. 3-5.
5. Yanchevskiy, V.M. and Oliinichuk, S.T. (1999), “Alcohol industry: problems of domestic technology”, *Kharchova i pererobna promyslovisht*, no. 3, pp. 19-20.
6. Yarchuk, M.M. (2012), “Information on the outcome of Natsu "Ukrsugar" in 2012”, available at: <http://sugarbeet.gov.ua/news-18> (access date October 11, 2014)
7. Khomichak, L.M. (2013), «The basic principles of complex technology the processing of sugar beet for sugar and biofuels», *Shliakhy dyversyfikatsii vyrobnytstva produktsii na tsukrovyykh zavodakh Ukrainy* [Ways the diversification the production of on sugar factories Ukraine], mater. Mizhnar. nauk. - tekhnich. konf. tsukrovyykh Ukrainy: [International scientific and technical conference of Sugar Ukraine], (Kyiv, 23-25 March 2013), pp.78–82.
8. Tkachenko, N.M. and Kravchenko, I.Y. (2014), “Sugar industry Ukraine: past and present, ways of restoring the industry”, *Tsukor Ukrainy*, no. 4(100), pp. 24-28.

УДК 338.2

Грицюк Н.О.,
аспірант*

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕРЕЗ ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ

Grytsyuk N.O.,
graduate student

Lesya Ukrainka Eastern European National University

SUBSTANTIATION OF THE CHOICE OF TAX POLICY ENTERPRISE THROUGH TRANSACTION COSTS

Постановка проблеми. Податкові надходження є основною дохідною частиною будь-якого бюджету. Проте, суб'єкти господарської діяльності не завжди з великим бажанням діляться своїми прибутками відповідно до законодавства, а інколи стараються його обійти з метою максимізувати власну вигоду.

Через перетин інтересів держави та підприємства виникають різні бачення щодо відношення до

* Науковий керівник: Ліпич Л.Г. – д.е.н., професор

сплати податків суб'єктами підприємницької діяльності. Чиї інтереси ставити на перше місце і як поводитись в умовах мінливого середовища з обмеженою інформованістю та високим рівнем тіньової економіки?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам податкової політики підприємства присвячені роботи українських, російських та зарубіжних вчених Т.А. Козенкової [1], Т.О. Дуліка і В.Г. Бикової [2], Н. В. Афанасєвої та А. Б Гончарука [3], Д. Гетманцева [4], Р.Е. Сьюзена [5], Л. Тимофєєва. [6] та інші. Аналіз результатів їх дослідження засвідчує доцільність продовження вивчення поставленої проблеми з метою обґрунтування вибору податкової політики через трансакційні витрати.

Постановка завдання. Розглянути наслідки податкової політики оптимізації й ухилення сплати податків підприємства та її впливу на внутрішнє і зовнішнє середовище через систему трансакційних витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Труднощі наповнення дохідної частини бюджету призводить до:

1. Втрат стратегічної спрямованості видатків, структура яких формується в Україні переважно за принципом мінімальної достатності. Вони відіграють пасивну роль та підлаштовуються під обсяги касових надходжень. Завдання розробки «бюджету розвитку», які ставляться в т.ч. й на найвищому рівні, залишаються нереалізованими [7, с. 167].

2. Загальне здорожчання стягування податків, оскільки населення не бажає сплачувати податкові платежі. Таке судження виникає на основі думки, що протистоянням можна зовсім уникнути сплати податків, або від суджень, що оподаткування надто велике, або ж, що зібрані кошти розкрадаються або неправильно розподіляються. Все це викликає зайві витрати при справлянні податків і заставляє чиновників приймати жорсткі заходи щодо свого народу [8, с.13].

3. Приховування доходів та існування тіньової економіки тягне за собою недостовірну інформацію щодо Багатства та промислів жителів, що викликає зайві витрати для повторного нарахування та вносить неспокій новим додатковим обкладанням податком, що вводиться для виправлення помилок [8, с.13],

Судження про високі податки спростовує В. Петті у своєму трактаті, і стверджує: «Якими б високими не були податки, але, якщо накладаються на всіх пропорційно, ніхто не втрачає через це Багатство. Оскільки люди залишаються однаково Багатими, скорочують в них усіх майно на половину чи подвоюють його, так як кожен зберігає своє положення та звання.

Крім цього, оскільки зібрані кошти не виходять за межі країни, остання залишається однаково Багатою по відношенню до інших країн; тільки Багатство правителя і Багатство народу будуть відрізнятися один від одного протягом деякого періоду, а саме до того часу, поки вилучені у вигляді податку кошти не повернуться назад до того ж або іншого платника податку.

В цьому випадку будь-хто матиме можливість виграти або втратити при новому розподілі; і якщо він втрачає в одному то може виграти в іншому» [8, с.23]

Сплачувати податки та митні збори зазвичай є обтяжливим. Саме тому підприємства та інші платники податків інколи вступають в таємну змову із збирачами податків, щоб зменшити суми податкових платежів. В результаті виникає соціальна несправедливість щодо збирання та розподілення доходів.

Інколи правила та положення органів державної влади використовуються корумпованими чиновниками як засіб для особистого збагачення. Чинні правила спотворюються для здобуття особистої вигоди.

Все це веде до недотримання культури сплати податків і, як наслідок, негативні процеси в економіці. Наприклад, у Пакистані дослідження показали, якби витрати, спричинені корупцією та неправильним урядуванням можна було б зменшити на 50%, то показник ВВП зріс би на 13,6-15% [5, с. 18].

Чиновники, як правило, отримують хабарі на рівні 10 % втрачених податкових зобов'язань. Досвід багатьох африканських країн ілюструє значущість проблеми. В Гамбії на початку 90-х років недобір виручки від митних зборів і податку на прибуток становить 8-9 % від ВВП. Ухилення від сплати податку на прибуток склало 70 % від запланованих надходжень. Лише 40 % малих та середніх підприємств подали декларації про доходи [5, с. 18]. Враховуючи рівень економіки України та всесвітньо визнаний високий рівень корупції, припускаємо, які наявні витрати несе економіка країни через недотримання норм податкової культури.

Ще один негативний аспект в плані соціальної несправедливості виникає на підставі того, що платники податків та корумповані чиновники ділять між собою заощадження через несплату податків. Проте, необхідність наповнення бюджету коштами спричиняє підвищення відсоткових ставок та посилення адміністративного тиску на бідніших платників податку, які не мають зв'язку у «верхах», а також все суспільство у формі загального зниження рівня послуг.

Причинами такого ефекту є те, що:

1. Суб'єкти підприємницької діяльності самі для себе «вирішують», які законно виконувати, і які є

легітимними;

2. Вважають, що хабарництво збільшить їх прибутковість.

В той же час, абсолютно не задумуються над наслідками:

1. Збільшення соціальної несправедливості;

2. Нагнітання конфліктної ситуації в державі;

3. Неявні витрати у цих же платників податку, такі як:

- недостатня захищеність суспільства в соціальному плані – а отже загальне незадоволення та низька продуктивність праці;

- недостатня розвиненість інфраструктури, економія у фінансуванні капітальних видатків – витрати підприємства на пошук і налагодження зв'язків та інше;

- незадовільний стан доріг, освітлення вулиць – як наслідок, витрати на ремонт у підприємства;

- часті перевірки на підприємстві – непродуктивно витрачений час та стрес керівників функціональних підрозділів.

З погляду національної стратегії розвитку, держава та підприємство є елементами однієї системи, завданням яких є досягнення економіко-соціального розвитку, тому конфлікт інтересів, що виникає між окремими ланками однієї системи гальмує її розвиток в цілому. Крім того, що економіка не працює як цілісна злагоджена система, її суб'єкти витрачають значну частину коштів, перші – на збирання податків силою примусу, другі – для пошуку та реалізації різних шляхів їх мінімізації, оптимізації чи ухилення.

Ці витрати в економічній теорії дістали назву трансакційних витрат. Частина цих витрат мають явний характер, але більшість трансакційних витрат – приховані. Хоча ці витрати носять неявний характер, проте мають значний вплив на прийняття управлінських рішень, а отже на поведінку та стратегію підприємства.

З розвитком ринкових відносин відбувається загострення протиріч, оснований на особистісній вигоді кожного учасника ринку, що сприяє розвитку напрямку економіки так званого інституціоналізму.

Інституціональний напрямок виник на початку дев'ятнадцятого століття, основи якого були закладені Т. Вебленом, Дж. Коммонсом, Т. Мітчелом. Друга половина двадцятого століття ознаменувалася новою хвилею розвитку інституційних концепцій в економічній думці в роботах Дж. Гелбрейта, Д. Белла, У. Ростоу, Ф. Перру [9, с.13].

Представники інституціоналізму вивчали проблеми та протиріччя приватних і громадських інтересів (механізм соціального контролю над економікою та проблема національних інтересів).

З точки зору нової інституціональної теорії, ключовим елементом будь-якої економічної системи є інститут.

Під поняттям "інститут" Мартинець В.В розуміє [9, с.13] вчинки людей або стереотипи поведінки, які можна кваліфікувати як звички. Слідування звичкою не контролюється іншими людьми, а відступ від них не викликає почуття провини чи занепокоєння. Це відрізняє їх від норм і правил.

Такі стереотипи поведінки пояснюються скоріше психологічною особливістю індивідів, ніж економічною доцільністю.

Інституціоналісти переконані, що:

- дії суб'єктів економічних відносин піддаються координації та дозволяють зекономити на витратах;

- на ринку діють формальні та неформальні правила, за допомогою яких відбувається перерозподіл ресурсів, витрат і вигод;

- трансакційні витрати дозволяють отримати позитивний економічний ефект для окремих учасників ринкових відносин.

Серед чинників, які впливають на величину трансакційних витрат О.Вільямсон виділив:

1. Невизначеність

2. Частота здійснення угоди

3. Специфічність активів [10, р. 175].

Математично рівність щодо прийняття рішення про мінімізацію податків описується наступним чином:

$$Tax_{real} + TC > Tax_{leg},$$

де Tax_{real} - сума податкових платежів після мінімізації

TC – трансакційні витрати

Tax_{leg} - передбачена законом сума податкових платежів

Слід зауважити, що чинники, які впливають на трансакційні витрати будуть різними при тій чи іншій податковій політиці.

При політиці ухилення від сплати податків визначальним фактором є ймовірність викриття та передбачені норми відповідальності за незаконність таких дій.

$$TC_{ух} = \alpha * F(U.P),$$

де A – ймовірність визнання незаконності операції
 F – визначена відповідальність за незаконну операцію.
 U – індивідуальне сприйняття
 P – величина штрафу, пені, репутації та свободи.

Відповідно до концепції корисності, де індивід максимізує корисність, порівнюючи затрати та вигоди та приймає рішення про здійснення операції, так само і відповідальність вимірюється за принципом індивідуальної затратності. Оскільки, кримінальна відповідальність для одних є неприпустимою, а отже, найменший ризик втрати свободи відхилить прийняття такого рішення, а для іншого ризик втратити 7 років життя при можливості вийти та бути мільйонером цілком прийнятне рішення.

При податковій мінімізації трансакційні витрати складатимуться з:

- Витрат на детальне вивчення законодавства або консультації консалтингових фірм (LC);

- Витрат на оформленні необхідних документів, в т.ч. організацію, реорганізацію додаткових та існуючих суб'єктів підприємницької діяльності, відкриття офшорів та інше (PC , n -кількість таких операцій);

- Участь посередників (KC , m -посередників).

Математичне моделювання трансакційних витрат набуде такого вигляду:

$$TC_{mtn} = LC + \sum_{i=1}^n PC_i n + \sum_{j=1}^m KC_j m$$

У класичному варіанті політики «Бездоганної репутації» трансакційних витрат немає, оскільки вони виникають на фоні протистояння учасників економічних відносин. А за цієї умови відбувається слідування спільній меті.

$$TC_{pen} = 0$$

За податкової політики оптимізації трансакційні витрати можуть бути у вигляді оплати за консультативні послуги або залучення до роботи висококваліфікованих працівників.

$$TC_{amm} = LC$$

В реальності підприємства використовують змішані форми податкової політики, а отже трансакційні витрати будуть складатися:

$$TC = LC + \sum_{i=1}^n PC_i n + \sum_{j=1}^m KC_j m + \alpha * F(U, P)$$

Прийняття рішення щодо мінімізації податків набуде наступного вигляду:

$$Tax_{real} + LC + \sum_{i=1}^n PC_i n + \sum_{j=1}^m KC_j m + \alpha * F(U, P) > Tax_{leg}$$

Класична модель раціонального вибору платника податків, що приймає рішення про ухилення в умовах невизначеності, розроблена М. Аллінгом та А. Сандмом у 1972 році. У цій моделі особа прагне максимізувати свою корисність за допомогою альтернативи сплати податків в повному розмірі чи прагнути до їх мінімізації [11, с.32].

Важливо уточнити, в чому полягає зазначена максимізація корисності. Адже, вигоди підприємства складають лише

$$TU = Tax_{leg} - (Tax)_{real} + LC + \sum_{i=1}^n PC_i n + \sum_{j=1}^m [KC_j m + \alpha * F(U, P)]$$

Розглянемо податкову систему з макроекономічної точки зору, спираючись на соціальну обумовленість природи податків. Цей підхід лежить в основі теорії суспільних потреб, відповідно до якої податки - це плата за суспільно значимі та неподільні послуги.

Слід зауважити, що первинною була потреба в суспільних послугах, а вторинним їх виконання, а отже, і збір коштів, що забезпечить їх реалізацію. Таким чином, суспільство наділяє державу певним статусом, обов'язками та передає їй частину коштів у вигляді податків на їх виконання.

З розвитком суспільних відносин закріпилося конкретне коло державних обов'язків, які сприймаються окремим індивідом як невід'ємна її частина. В короткостроковому періоді це відносно стійкий перелік, що потребує стабільного надходження коштів.

Розглянемо механізм наповнення державного бюджету та його виконання за різної податкової політики підприємства:

1. Виконання державних соціальних, медичних, освітніх, військових та інших цільових програм відбувається за рахунок бюджетних коштів;

2. Основна частина всіх бюджетних надходжень носить податковий характер;

3. У випадку ухилення або мінімізації суб'єктами підприємницької діяльності податкових платежів скорочуються заплановані доходи (R_p) держбюджету, що різко негативно впливає на виконання державних програм;

4. Для запобігання цим зловживанням органи державної влади в особі Державної податкової адміністрації, правоохоронні та судові інститути уповноважені здійснювати нагляд та контроль, діяльність яких фінансується також з державного бюджету;

5. Якщо ж випадки ухилення та мінімізації поширюються, виникає необхідність в більшому контролі, а отже і більших затратах держави на адміністративні цілі (C_a);

6. Дефіцит бюджету, що виникає, змушує залучати інші кошти кредитного характеру, які також потребують додаткових витрат на обслуговування (C_s).

Доходи державного бюджету з врахуванням мінімізації і ухилення від оподаткування (R) та виконання ним соціально-економічних заходів зменшується на:

$$\Delta R = \Delta R_p + \Delta C_a + \Delta C_s$$

Сукупні втрати (TC_e) економіки будуть складатися з витрат підприємств (k -кількість підприємств) та витрат державного бюджету:

$$TC_e = \Delta R_p + \Delta C_a + \Delta C_s + \left(LC + \sum_{i=1}^n PC_i n + \sum_{j=1}^m KC_j m + \alpha * F(U, P) \right) k$$

З сказаного вище випливає, що податкова політика мінімізації та ухилення від сплати податків створює цикл, який спричиняє негативні наслідки для самого ж підприємства.

Це ще раз підкреслює необхідність та правильність ведення підприємством податкової політики «бездоганної ділової репутації» та оптимізації. Економіст і практик Ф. Руссо, голова правління ПАТ «УНІКРЕДИТ БАНК» вважає: «люди в нашій країні все-таки повинні переглянути свої підходи до сплати податків і бути більш чесними з державою. Українцям потрібно взяти до уваги те, що сплата податків – це правильний крок. Оскільки ми знаходимося в економічному суспільстві, де послуги мають свою ціну. А держава утримує школи, лікарні, правоохоронні органи та багато іншого. Але населення не хоче платити податки, а потім дивується чому не відремонтовані дороги. Люди повинні платити стільки, скільки цього потребує закон» [12, с. 30].

Висновки з даного дослідження. Отже, вибір податкової політики – це не просто фіксування в документах операцій, встановлення певних правил чи норм поведінки, це філософія та культура підприємницької діяльності в податковому полі, і як результат – місце та визнання в бізнесовому світі.

На підприємстві необхідне використання зваженої податкової політики, в основі якої лежить податкове планування та податкова оптимізація. Це неможливо без зміни ставлення, що склалося в суспільстві до ухилення від сплати податків, без законодавчого припинення розповсюдження через засоби масової інформації, Інтернет, видавництва та інші джерела матеріалів, що пропагують схеми ухилення від сплати податків і ліберальне ставлення до такого роду діяльності.

Література

1. Козенкова Т.А. Налоговое планирование на предприятии / Т. А. Козенкова. – Изд. «Аин», 1999. – 62 с.
2. Дулік Т.О. Податкове планування на мікрорівні: конспект лекцій / Т.О. Дулік, В.Г. Бикова – Дніпропетровськ: ДДФА.: 2008. – 107 с.
3. Афанасьев Н.В. Экономика предприятия: учеб. пособ. / Н.В. Афанасьев, А.Б. Гончарук – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2004. – 528 с.
4. Гетманцев Д. Податкова оптимізація і мінімізація: межі дозволеного// Дзеркало тижня. Україна 3 червня 2011 [Електронний ресурс]: / Д. Гетманцев. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/podatкова_optimizatsiya_i_minimizatsiya_mezhi_dozvolenogo.html
5. Сьюзен Р.-Е. Корупція та урядування. Принципи, наслідки та зміни / Р.-Е. Сьюзен / Пер. з англ. С. Кокісюк, Р. Ткачук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 296 с.
6. Тимофеева Л. Як списати товари, які ми уже не плануємо використовувати у господарстві // Податкове планування / Л. Тимофеева. – 2010. – С.31-33
7. Жаліло Я. А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика : монографія / Я. А. Жаліло – К.: НІСД, 2003. – 368 с.
8. Петти В. Антологія економічної класики / В.Петти, А. Смит, Д. Рикардо Прелюдіїе. И.А. Столяров – М. : МП «ЭКОНОВ», 1991. – Т.І. – 475 с.
9. Мартинець В.В. Управління трансакційними витратами промислового підприємства: автореферат. канд. екон.: [Електронний ресурс] В.В. Мартинець. – Режим доступу: www.essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/31375/1/diser.pdf
10. Williamson O.E. "The Theory of the Firm as Government Structure: From Choice to Contract" / O.E. Williamson // Journal of Economic Perspectives. – 2002. – Vol. 16, № 3. – P. 171-195.
11. Вишневецький В.П. Уход от уплаты налогов: теория и практика : монография / В.П. Вишневецький,

А.С. Веткин: НАН України Ін-т економіки пром. – Донецьк, 2003. – 228 с.

12. Алексеев И. Убили Билла / Алексеев И. // Эксперт, Украинский деловой журнал. – 2010. – № 26 (265). – С. 28-30

References

1. Kozenkova, T.A. (1999), *Nalogovoye planirovaniye na predpriyatii* [Tax planning in the enterprise], Izd. «Ain», 1999, Moscow, Russia, 62 p.
2. Dulik, T.O. and Bykova, V.H. (2008), *Podatkove planuvannya na mikrorivni* [Tax planning at the micro level: lecture notes], DDFA, Dnipropetrovsk, Ukraine, 107 p.
3. Afanasev, N.V. and Honcharuk, A.B. (2004), *Ekonomyka predpriyatyia* [Economy enterprise], ID «INZHEK», Kharkiv, Ukraine, 528 p.
4. Hetmantsev, D. (2011), "Tax optimization and minimization: Permissible limits", aailable at: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/podatкова_optimizatsiya_i_minimizatsiya_mezhi_dozvolenogo.html
5. Susan, R.-E. (2004), *Koruptsiya ta uryaduvannya. Pryntsypy, naslidky ta zminy* [Corruption and Governance. Principles, effects and changes], Translated by S. Kokiziuk, R. Tkachuk, K.I.S., Kyiv, Ukraine, 296 p.
6. Tymofieieva, L. (2010), "How to write off the goods we have no plans to use in hozdeyatelnosti", *Podatkove planuvannya*, 31-33 pp.
7. Zhalilo, Ya.A. (2003), *Ekonomichna stratehiya derzhavy: teoriya, metodolohiya, praktyka* [Economic Strategy states: theory, methodology, practice:], monograph, NISD, Kyiv, Ukraine, 368 p.
8. Petti, V., Smit, A, Rikardo, D. (1991), *Antolohiya ekonomycheskoy klasiki* [Anthology of economic classics], EKONOV, volume 1, Moscow, Russia, 475 p.
9. Martynets, V.V., "Managing transaction costs of industrial enterprises" Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.04 aailable at: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/31375/1/diser.pdf>
10. Williamson, O.E. (2002), "The Theory of the Firm as Government Structure: From Choice to Contrst", *Jornal of Economic Perspectives*, Vol. 16, no. 3, 171-195 pp
11. Vyshnevskiy, V.P., Vetkin, A.S. (2003), *Ukhod ot uplaty nalohov: teoriya y praktyka* [Get away from uplaty taxes: Theory and Practice], monograph, NAN Ukraine, Donetsk, Ukraine, 228 p.
12. Alekseyenko, I. (2010), "Bill Killed", *Ekspert, Ukraynskiy delovoy zhurnal*, no. 26 (265), 28-30 pp.

УДК 339.137:[658:637.13](477)

Зеленчук І.Б.
аспірант*

Науково-дослідний центр індустріальних
проблем розвитку НАН України, м. Харків

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Zelenchuk I.B.,
graduate student

Research Center for Industrial Development
Problems of NAS Ukraine, Kharkiv

THEORETICAL BASIS OF THE ASSESSMENT OF THE MILK PROCESSING ENTERPRISE COMPETITIVENESS

Постановка проблеми. У зв'язку з посиленням конкуренції на українських ринках керівники молокопереробних підприємств знаходяться в постійному пошуку нових шляхів та інструментів покращення конкурентоспроможності, забезпечення високої якості кінцевої молочної продукції, завоювання значного сектору споживача, досягнення високих фінансових показників діяльності задля подальшого розвитку підприємства та забезпечення можливості його виходу на зовнішній ринок.

На початкових стадіях розвитку ринкових відносин переважаючим типом конкурентних переваг виступали ціни. По мірі насичення ринку товарами відбувся перехід від цінової конкуренції до нецінової, тому в сучасних умовах зайняти сильні позиції та сформувати прихильність споживачів до своєї продукції значно складніше. Тобто виходить, що задля забезпечення конкурентоспроможності молокопереробного підприємства недостатньо встановити привабливі ціни, а й необхідно забезпечити низку конкурентних переваг. В цих умовах кожному підприємству потрібно аналізувати не лише фінансові показники, але й приділяти значну увагу організаційній та управлінській ефективності. Це

* Науковий керівник: Васильчак С.В. – д.е.н., професор